

Список використаних джерел

1. Балеї С.-М. В. З психології творчості Шевченка. – Черкаси: Брама, 2000. – 79 с.
2. Гаспаров Б. М. Язык, память, образ. Лингвистика языкового существования. – М.: Новое литературное обозрение, 1996. – 362 с.
3. Дзюба І. М. Тарас Шевченко. Життя і творчість. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 718 с.
4. Євшан М. Релігія Шевченка // Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика. – К.: Основи, 1998. – С. 25-30.
5. Зайцев П. І. Як творив Шевченко-поет. – Стрий: Опришки, 2009. – 52 с.
6. Леви-Брюль К. Первобытное мышление. – М., 1930. – 344 с.
7. Мейзерська Т. С. Проблеми індивідуальної міфології. Міфотворчість Шевченка. – Одеса: Астропринт, 1997. – 128 с.
8. Потєбня А. А. Слово и миф. – М.: Правда, 1989. – 624 с.
9. Стернин И. А. Проблемы анализа структуры значения слова. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1979. – 156 с.
10. Франко І. Я. Зібрання творів: У 50 т. – Т. 31. – К.: Наукова думка, 1981. – Т. 31 – 595 с.
11. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 12-ти т. – К.: Наукова думка, 2003. – Т. 5. – 496 с.
12. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 12-ти т. – К.: Наукова думка, 2003. – Т. 6. – 632 с.

Р. М. Мельникова

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ СИНТАКСИСУ (НА МАТЕРІАЛІ РАННЬОЇ ТВОРЧОСТІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА)

Необхідність посилення виховного впливу навчання рідної мови зумовлена не лише потребою збереження й розвитку культурних надбань українського народу, але й нагальною необхідністю підняти духовний рівень молоді, виховати справжніх патріотів України. Тому навчальний предмет «Українська мова» посідає особливе місце серед шкільних предметів, бо є не лише об'єктом вивчення, а й засобом навчання та виховання, отже, потребує рішучішої переорієнтації процесу оволодіння знаннями про мову й формування мовних, мовленнєвих умінь і навичок учнів на повноцінне засвоєння усіх ліній змісту мовної освіти, визначених Державним стандартом, – мовленнєвої, мовної, соціокультурної і діяльнісної (стратегічної) [7, с. 32].

Соціокультурна змістова лінія є засобом опанування національних, загальнолюдських культурних і духовних цінностей, нормами, які регулюють стосунки між поколіннями, статями, націями, сприяють естетичному й морально-етичному розвитку особистості, органічному входженню її в соціум. Змістове наповнення цієї лінії здійснюється на основі відбору соціокультурних відомостей освітніх галузей «Мова і література», «Суспільствознавство» та «Мистецтво», а також інших, суміжних освітніх галузей. Реалізується ця змістова лінія на основі дібраних текстів відповідної

тематики, що використовуються як дидактичний матеріал мовної і мовленнєвої змістових ліній, а також за допомогою системи спеціальних та інтелектуально й емоційно орієнтованих завдань, які передбачають опрацювання цих текстів [7, с. 33].

Високий рівень соціокультурного розвитку учня залежить від сформованості в нього соціокультурної компетентності. Зміст навчального предмета є одним із дієвих засобів її формування. Спираючись на праці сучасних учених (О. Горошкіна, А. Ярмолюк та ін.), соціокультурну компетентність носія мови розглядаємо як інтегративне особистісне утворення, складниками якого є:

- знання, пов'язані зі світовою, національною, регіональною культурою, цінностями, що визначають стосунки між людьми, між людиною і світом;
- шанобливе ставлення до культурних надбань, дбайливе ставлення до рідної мови, відповідальне ставлення до рідномовних обов'язків, поважне ставлення до інших мов;
- бажання здійснювати свою діяльність у соціальному середовищі, зокрема й мовленнєву поведінку, за законами добра й краси;
- уміння організувати власну діяльність, зокрема й мовленнєву, з урахуванням соціальних норм поведінки, морально-етичних, естетичних та інших цінностей;
- досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу;
- здатність до життєтворчості в певному лінгвосоціумі [4, с. 3].

Цілком слушно у структурі соціокультурної компетентності О. Горошкіна виділяє такі компоненти: лінгвокраєзнавчий, лінгвокраїнознавчий, лінгвополікультурний [3, с. 184-186]. Лінгвокраєзнавчий компонент соціокультурної компетентності учня як україномовної особистості містить соціокультурні знання про рідний край, уміння оперувати цими знаннями в мовленнєвій практиці засобами української мови; лінгвокраїнознавчий – знання про національно-культурні надбання України, здатність використовувати відповідні знання в соціальному житті; лінгвополікультурний – знання про соціальні особливості різних націй, народностей, з представниками яких можливе спілкування сучасного школяра, уміння оперувати цими знаннями в конкретній соціально-мовленнєвій ситуації тощо. Становлення структурних компонентів соціокультурної компетентності україномовної особистості школяра природно залежить від різних соціокультурних чинників: культурних надбань окремого регіону України, національної культури українців, загальнолюдської культури, полікультурності соціуму, етнічних стереотипів, традицій, соціальних установок, засобів масової інформації, спілкування, соціальної потреби у співпраці тощо.

Урахування цих чинників під час цілеспрямованого формування соціокультурної компетентності в процесі навчання української мови є умовою подолання внутрішніх суперечностей між реальним рівнем соціокультурного розвитку україномовної особистості учня та потенційним високим рівнем соціокультурного розвитку, на який орієнтується ця зростаюча мовна

особистість відповідно до власних і суспільних запитів та освітніх цілей.

Ефективність становлення україномовної особистості школяра закономірно визначається лінгвометодичними чинниками, серед яких особливо важливими вважають такі:

- 1) здійснення міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків у процесі реалізації соціокультурної змістової лінії україномовної освіти;
- 2) урахування ідеї духовно-синергетичної сутності рідної мови [1];
- 3) забезпечення сукупної реалізації мовно-системного, мовленнєво-комунікативного та соціокультурного напрямів мовної освіти на основі єдності понять «істина», «добро», «краса»;
- 4) посилення соціокультурного спрямування шкільного курсу української мови шляхом залучення красназавчих матеріалів до навчально-виховного процесу;
- 5) застосування вчителем творчого підходу до проектування уроку української мови з використанням методів, технологій навчання, які активізують діалог у соціокультурному навчально-виховному середовищі.

Серед лінгводидактичних чинників, які підвищують ефективність духовно-інтелектуального становлення україномовної особистості школяра, провідним є здійснення міжпредметних зв'язків у процесі реалізації соціокультурної змістової лінії. В чинній програмі зазначено, що саме міжпредметні зв'язки забезпечують інтеграцію мови з іншими предметами, активно впливають на розвиток інтелектуальних і моральних якостей особистості, її свідомості й мислення, комунікативних умінь і навичок [7, с. 34].

Питанням міжпредметних зв'язків у шкільній практиці присвячено низку публікацій останнього часу (праці М. Пентилюк, С. Карамана, Т. Донченко, Л. Варзацької, Н. Голуб та ін.). Автори зосереджують увагу здебільшого на проблемах особистісно зорієнтованої моделі мовленнєвого розвитку учня, організації проектної діяльності, спираючись на дослідження пізнавальних процесів та емоційно-вольової сфери школярів таких відомих учених, як О. Потебня, І. Огієнко, К. Ушинський, В. Сухомлинський [2]. Інтегративний зміст комунікативної компетенції, розвиток умінь в основних видах мовленнєвої діяльності – аудіюванні, читанні, говорінні, письмі – відбувається не лише на уроках рідної мови, але й під час сприймання навчальних матеріалів на уроках літератури, історії, географії, природознавства тощо [5].

Інтеграція матеріалів з різних навчальних предметів цілком відповідає меті навчання української мови. У більшості випадків автори науково-методичних праць ілюструють теоретичні засади зразками практичного використання бінарних уроків (мова – література; мова – музика; мова – історія тощо), базуючись при цьому на досягненнях лінгводидактики (Ф. Буслаєв) та сучасних методистів (М. Стельмахович, Т. Донченко, Л. Бондарчук), з'ясовуючи та уточнюючи зміст таких понять, як «уроки словесності», їх змістові та структурні особливості, мотивацію навчальної діяльності на бінарних уроках.

Міжпредметні зв'язки між українською мовою та літературою абсолютно органічні, природні. Адже фольклор, художня література – невичерпне джерело українознавства. Талановиті художники слова дають стилістично довершені взірці, на яких виховується емоційне сприйняття краси слова. Дуже важливо на уроках мови використовувати зразки літературних творів таких унікальних митців, як Т. Шевченко, Л. Костенко, Гр. Тютюнник, Є. Гуцало та ін.

Отже, наведемо приклад інтегрованого уроку (урок, на якому вивчають складні питання, що є предметом розгляду різних навчальних дисциплін, приміром, мови й літератури; мови та історії; мови, літератури й образотворчого мистецтва, меншою мірою – мови й математики, мови й географії) [6, с. 61], на якому відбувається реалізація соціокультурної змістової лінії. Він присвячений темі «Безсполучникове складне речення, смислові зв'язки між простими реченнями у складному» (на матеріалі ранньої творчості Т. Г. Шевченка; 9 клас).

Мета уроку: систематизувати знання учнів про сполучникове речення та розглянути особливості безсполучникового складного речення на прикладі ранньої лірики Т. Г. Шевченка, поглибити елементи лінгвістичного аналізу ліричного твору; розвивати уважність, зосередженість, удосконалювати вміння виправляти мовленнєві, змістові, граматичні, пунктуаційні помилки; навички творчо-пошукової роботи; виховувати любов і повагу до історичного минулого нашого народу, до нев'янучої краси рідного слова.

Обладнання: портрет Т. Г. Шевченка, виставка літератури, ТЗН.

Мовна тема: «Свою Україну любіть, Любіть її... Во время люте, / В останню тяжкую минуту / За неї Господа моліть» (Т. Г. Шевченко).

Робота на уроці відбувається у творчих групах: мовознавці, літературознавці, історики, кожна з яких взаємодоповнює іншу.

Хід уроку.

Розпочинається урок зі вступного слова вчителя бесідою, мета якої – настроїти учнів на сприйняття матеріалу з мови та систематизувати знання з літератури та історії.

Літературознавці. У ранній період творчості (1838-1843 рр.) Т. Г. Шевченко багато уваги приділяв історичній тематиці. Однією з головних його тем є боротьба українського народу проти поневолення польською шляхтою. Уже в «Кобзарі» 1840 р. була надрукована поема «Тарасова ніч» (1838). В основу твору покладено події травня 1630 р., коли відбувся бій козаків проти військ польського гетьмана С. Конецпольського під Переяславом. На чолі боротьби стояв Тарас Трясило.

Історики. Повстання проти армії польського гетьмана С. Конецпольського очолював Тарас Трясило (Тарас Федорович). Вирішальний бій стався під Переяславом 22 травня 1630 р., після трьох тижнів запеклої боротьби козаки розбили армію С. Конецпольського.

Наливайко Северин – ватажок народного повстання проти шляхетської Польщі наприкінці 16 ст. (1594-1596); був захоплений у полон і страчений у Варшаві 1597 р. З ім'ям Наливайка пов'язано багато народних пісень та легенд.

Кравчина – це Северин Наливайко (походження з кравців). Павлюга – поет має на увазі Павлюка (Павла Махновича Бута) – одного з ватажків народного повстання проти шляхетської Польщі (1637). Був страчений у Варшаві 1638 р. У цьому випадку – анахронізм, бо Павлюк виступав пізніше – після повстання під проводом Тараса Трясила.

Літературознавці. Приваблювала Т. Г. Шевченка й тема боротьби українського народу проти турецько-татарських загарбників. Вперше вона порушена в поемі «Іван Підкова» (1838), також опублікованій у «Кобзарі» 1840 р.

Історики. Іван Підкова – козацький ватажок другої половини 16 ст., відомий у народі походами проти турків. Про його морський похід відомостей немає.

Літературознавці. Поема композиційно складається з двох частин. У першій розповідається про минулі часи, які протиставляються сучасному Шевченкові становищу України. Тут відтворено тугу за минулим, при цьому помітна деяка його ідеалізація:

Було колись – в Україні
Ревіли гармати;
Було колись – запорожці
Вміли панувати.
Панували, добували
І славу, і волю [...]
Було колись добре жити
На тій Україні... [8, с. 94-95].

У другій частині безпосередньо зображується морський похід. Яскраво подається образ сміливого отамана – керівника походу. Він наділений надприродною силою:

А попереду отаман
Веде, куди знає.
Походжає вздовж байдака [...]
Підняв шапку – човни стали.
«Нехай ворог гине! [...]
А у Царград, до султана,
Поїдемо в гості!»
[...] Надів шапку.
Знову закипіло
Синє море... [8, с. 96].

Ця гіперболізація бере свій початок із фольклору. Так оспівував народ героїв у піснях, легендах, думах, таким бачив своїх героїв-предків (образ Данила Нечая у пісні «Ой з-за гори високої»). А в думі «Отаман Матяш старий» герой «на доброго коня сідає, шість тисяч турок-яничар побіждає». Гіперболізований в Т. Г. Шевченка і образ Івана Підкови. Поема апологетизує гордість народу за героїчну боротьбу в минулому, будить патріотичні почуття.

Якщо в поемі «Іван Підкова» подано лише картину початку походу, то

вже у поемі «Гамалія» відтворено весь похід, бій у Царгороді, повернення козаків з перемогою на Батьківщину. Поема написана в 1842 р. і починається вона піснею невільників, створеною під впливом народних дум (про Самійла Кішку, Олексія Поповича, Марусю Богуславку, Івана Богуславця та ін.)

Історики. Гамалія не історична особа, але в 17-18 ст. серед козацької старшини було кілька Гамалій. Згадуються вони й у «Истории руссов». Це – узагальнений образ козацького ватажка.

Літературознавці. Ватажок Гамалія в поемі зображений у тісних зв'язках з козацтвом. Запорожці пливають до Туреччини: «Пливуть собі, співаючи, / Море вітер чує; / Попереду Гамалія / Байдаком керує...» [8, с. 209].

Гамалія здобуває славу «На весь світ великий, на всю Україну». Запорожці в поемі вималювані яскравіше, ніж у поемі «Іван Підкова». Тут подано зримі картини бою, показано відвагу доблесних оборонців рідної землі.

Історики. Чернець – гетьман Петро Конашевич Сагайдачний. Під його проводом козаки здійснили ряд успішних походів на татарські й турецькі міста, фортеці, які були водночас і невільницькими ринками. Насправді Сагайдачний ченцем не був, він помер 1622 р. від рани, яку дістав у бою під Хотином (1621 р.). Т. Г. Шевченко, як і історики, вважав, що Сагайдачний помер у монастирі.

Літературознавці.

А не женеться Візантія:

Вона боїться, щоб Чернець

Не засвітив Галату знову... [8, с. 212] (передмістя Стамбула, яке спалив Сагайдачний в одному з боїв).

Широко використана в поемі персоніфікація. Лиман передав Дніпрові журбу-мову, Дніпро зареготався, Босфор схаменувся.

Звертається Т. Г. Шевченко й до Г. Квітки-Основ'яненка (1839), якого називає «отаманом», «батьком», «орлом сизокрилим». Поезія-послання починається романтичною картиною природи. Тут же згадка про минуле України, яке протиставляється сучасному. Коли на Україні «кров ляха, татарина морем червоніла», тепер же його країна «Обідрана, сиротою / Понад Дніпром плаче; / Тяжко-важко сиротині, / А ніхто не бачить...» [8, с. 92]. У цій поезії Т. Г. Шевченко, оспівуючи минуле, прагне розв'язати важливі проблеми сучасності, з'ясувати «Чия правда, чия кривда / І чиї ми діти?» [8, с. 92]. Минуле повинно давати відповідь на проблеми сучасності. Саме тому поет і закликає Г. Квітку-Основ'яненка співати про славне минуле України, про боротьбу проти поневолювачів. Митець висловлює віру й упевненість, що їй належить велике майбутнє:

Наша дума, наша пісня

Не вмре, не загине...

От де, люде, наша слава,

Слава України! [8, с. 93].

Учитель. Т. Г. Шевченко відтворює героїчне минуле нашого народу стилістичними засобами мови: фонетичними, лексичними, морфологічними, синтаксичними. Адже саме слово є «клітиною мислі та артерією сили духу»

(П. Воронько). Влучно сказане, образно складене швидше переконує, адже думка – це «господар слів» (І. Вихованець). Вона вказує їм, як поводитися в реченні. А речення, як відомо, є основною одиницею синтаксису.

Мовознавці. Систематизували знання про складне сполучникове речення теоретично та практично.

Коментоване письмо (на дошці написані речення різних видів).

Завдання:

1) визначити, з якої поезії речення;

2) зробити синтаксичний розбір речення, намалювати схеми.

I. Свідок слави дідівщини / З вітром розмовляє, / А внук косу несе в росу, / За ними співає. («Іван Підкова»).

II. Заспівали козаченьки / Пісню тії ночі, / – Тії ночі кривавої, / Що славною стала Тарасові, козачеству, / Ляхів що приспала. («Тарасова ніч»).

III. Слава тобі, Гамалію, / На весь світ великий, / На всю Україну, / Що не дав ти товариству / Згинуть на чужині. («Гамалія»).

IV. Не вернуться сподівані, / Не вернеться воля, / Не вернуться запорожці, / Не встануть гетьмани, / Не покриють Україну / Червоні жупани! («До Основ'яненка»).

Проблемні питання. До якого стилю належать подані речення? Що об'єднує всі ці речення? Аргументувати відповідь.

Диктант-завдання: з'ясувати смислові зв'язки між простими реченнями у безсполучниковому складному реченні.

1. Зажурилась Україна – Така її доля! («Тарасова ніч») (неоднорідні частини-речення: одне речення пояснює інше).

2. Знову закипіло / Синє море; вздовж байдака / Знову походжає / Пан отаман та на хвилю / Мовчки поглядає. («Іван Підкова») (однорідні речення-частини у безсполучниковому реченні: зображувані явища відбуваються одночасно).

3. Утни, батьку, орле сизий! / Нехай я заплачу, / Нехай свою Україну / Я ще раз побачу. («До Основ'яненка») (однорідні речення-частини у безсполучниковому складному реченні: зображені явища відбуваються у певній часовій послідовності).

4. Було колись – в Україні / Лихо танцювало, / Журба в шинку мед-горілку поставцем кружала. («Іван Підкова») (однорідні речення-частини у безсполучниковому складному реченні: зіставляється зміст одного простого речення з іншим).

Учитель. Давайте пригадаємо основні одиниці поетичного синтаксису і на прикладі аналізованих поезій з'ясуємо їх роль у цих творах.

Літературознавці. Поезії Т. Г. Шевченка переважно починаються непрямым порядком слів, тобто поет з метою акцентування уваги саме на дії використовував інверсію:

Б'ють пороги, місяць сходить, / Як і перше сходив. («До Основ'яненка»);

Було колись – в Україні Ревіли гармати; / Було колись – запорожці вміли панувати. («Іван Підкова»).

Мовознавці. Ці речення – безсполучникові складні з однорідними реченнями-частинами: зображувані явища відбуваються одночасно.

Літературознавці. В аналізованих поезіях зустрічаємо чимало прикладів використання анафори:

Де паслися ваші коні, / Де тирса шуміла, / Де кров ляха, татарина / Морем червоніла. («До Основ'яненка»).

Не вернуться сподівані, / Не вернется воля, / Не вернуться запорожці, / Не встануть гетьмани, / Не покрийють Україну / Червоні жупани! («До Основ'яненка»).

Самостійна робота. Знайти і записати риторичні фігури, з'ясувати їх роль:

Було колись – панували, / Та більше не будем! / Тії слави козацької / Повік не забудем! (риторичне ствердження – поезія «Тарасова ніч»).

Бідна моя Україно, Стоптана ляхами! / Україно, Україно! / Серце моє, ненько! (там же – риторичне звертання).

Тільки у Скутарі, в склепу, не дрімають / Козаки сердеги. / Чого вони ждуть? (риторичне запитання – поезія «Гамалія»).

Літературознавці. У творчості раннього періоду Т. Г. Шевченко оспівав героїчне минуле українського народу. Увагу поета привертали ті факти минулого, які прикметні самовідданою боротьбою народу проти загарбників та пригноблювачів за свою волю й незалежність. Мотив визвольної боротьби є основним у поезіях «Іван Підкова», «Тарасова ніч», «Гамалія», «До Основ'яненка».

У ліричному творі «Тарасова ніч» відображено події визвольної боротьби українського народу проти польської шляхти. «Іван Підкова» та «Гамалія» змальовують героїчні морські походи запорізького козацтва проти турецьких загарбників. Ці твори є «немов дзвінком погуком козацького героїства та відваги й енергії» (І. Я. Франко).

У вірші-посланні «До Основ'яненка» поет оспівує героїчне минуле нашого народу. Звертаючись до свого попередника, він прагне з'ясувати болючі проблеми нації, актуальні й для сьогодення. Його найбільше хвилює питання: «Чия правда, чия кривда і чії ми діти»...

Семантико-стилістичним центром усіх аналізованих творів є слово «слава», яке повторюється у різних морфологічних формах 12 разів. У такий спосіб Т. Г. Шевченко глоризує доблесть славного козацтва у виборюванні волі для рідної землі.

Мовознавці. Систематизували знання про складне сполучникове та безсполучникове речення, смислові зв'язки між простими реченнями у складному реченні на основі поетичних творів Т. Г. Шевченка «Іван Підкова», «Гамалія», «Тарасова ніч», «До Основ'яненка».

Підсумовуючи, зазначимо, що реалізація ідеї навчання української мови як чинника соціокультурного розвитку школярів уможливорює духовно-інтелектуальне становлення зростаючої мовної особистості. Умовою ефективного формування культурного носія української мови є така навчально-

методична модель, яка ґрунтується на особистісно орієнтованому, лінгвокультурологічному, текстоцентричному, комунікативно-ситуативному підходах до розроблення й упровадження методики реалізації соціокультурної змістової лінії україномовної освіти. Навчально-виховна система, побудована відповідно до цієї моделі, дає змогу трансформувати соціокультурні знання й уміння в особистісні морально-етичні переконання, ціннісні смисложиттєві орієнтири, духовно-естетичні пріоритети, практичний соціокультурний і комунікативний досвід учня сучасної загальноосвітньої школи.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. С. Духовна синергетика рідної мови. Лінгвофілософські нариси: монографія. – К.: Академія, 2009. – 192 с.
2. Варзацька Л. О. Міжпредметна інтеграція в системі особистісно зорієнтованої мовної освіти // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 7. – С. 6-9.
3. Горошкіна О. М. Підручник як засіб формування соціокультурної компетенції учнів // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 22. – Ч. II. – С. 183-189.
4. Кучерук О. А. Соціокультурний розвиток учнів як лінгвометодична проблема // Українська мова і література в школі. – 2014. – № 2. – С. 2-7.
5. Лещенко Г. П. Уроки української словесності (бінарні) як засіб реалізації нового змісту мовно-літературної освіти // Українська мова і література в школі. – 2007. – № 1. – С. 36-43.
6. Пентилюк М. І. Словник-довідник з української лінгводидактики – К.: Ленвіт, 2003. – 148 с.
7. Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання // Українська мова і література в школі. – 2013. – № 1. – С. 32-55.
8. Шевченко Т. Г. Кобзар. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2009. – 716 с.
9. Ярмолюк А. В. Соціокультурний аспект навчання української мови: система вправ і завдань // Українська мова і література в школі. – 2011. – № 3. – С. 14-20.
10. Ярмолюк А. В. Формування соціокультурної компетенції старшокласників у процесі роботи над текстом // Українська мова і література в школі. – 2008. – № 7-8. – С. 33-37.

Г. П. Морій

ТАРАС ШЕВЧЕНКО У СПРИЙНЯТТІ СУЧАСНИКІВ

В історії української нації, її культури, мови, філософії, етноконсолідації Тарас Шевченко, без перебільшення, є постаттю рідкісно унікальною та неповторною. Поет, мислитель, художник, етнограф, Пророк, вершинна парость родового дерева нашої нації, виразник і хранитель народного духу, «син мужика», він піднявся понад драматичними обставинами особистого та суспільного життя, ставши «володарем в царстві Духа» (І. Франко). Слово Шевченка – це свого роду священнодійство, форма щоденної молитви, в якій